

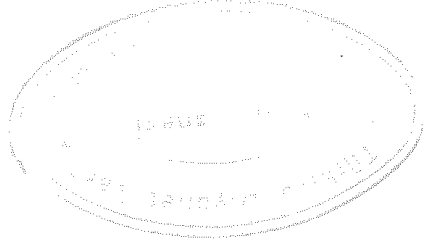
70 ARALIK 1996

ULUSLARARASI TÜRK DİLİ KONGRESİ 1992

(26 Eylül 1992 - 1 Ekim 1992)

Ankara-1996, s. 425-433. DN: 45331

T 420.1
ULU. T
045331

KAZAN'DA BULUNAN YENİ BİR OĞUZNÂME NÜSHASI ÜZERİNE

FİKRET TÜRKMEN

Destanlar, milletlerin epik dönemdeki kahramanlıklarını, örf ve âdetlerini ve dünya görüşlerini anlatan çok önemli eserlerdir. Türklerin de eski ve zengin bir destan geleneği olduğu bilinmektedir. Bu geleneğin yarattığı destanlar daha sonraki dönemlerde parçalar ve yeni şartların getirdiği sosyal olaylarla zenginleştirilmiş, rivayetler hâlinde çeşitli kaynaklarda tespit edilmiştir.

Divanü Lugati't-Türk'teki Alp Er Tunga sagusu, Yararılış ve Türeyiş Kozmogonisi, Cöç, Eergenekon, Bozkurt rivayetleri bu tespitlerin ilk akla gelenleridir. Türklerin başlangıçta büyük bir destanları olduğu, ancak geniş bir coğrafyaya yayılmış olmaları ve pek çok komşu kavimle münasebetleri dolayısı ile yeni halkalar oluşturdukları hatta eski bir olayı, yeni kahraman ve mekanlara adapte ettikleri anlaşılmaktadır.

Türk boyları arasında Oğuzların ayrı bir yeri vardır. Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar yüzyıllar boyu süren uzun göç maceraları dolayısıyla pek çok epik olay yaşadıkları, bu olayların da *Oğuznâme* adlı bir destanda anlatıldığı malûmdur. *Oğuznâme*'nin biri İslâmiyet'ten önceki diğeri İslâmî dönemde olmak üzere iki versiyonu vardır. İslâmiyet'ten önceki versiyonları Orta Asya'daki rivayetleri, İslâmî dönemdeki versiyonları da batı (Ön Asya) rivayetlerini anlatmaktadır.

İlk versiyon, Uygur harfleriyle tespit edilen *Oğuz Kağan Destanı* adıyla bilinmektedir. Müslüman olmayan Türkler arasından tespit edildiği anlaşılmaktadır¹.

Oğuznâme'nin batı versiyonları içinde F. Reşidüddin'in *Camii't-Tevarih*'indeki "Tarih-i Oğuz ve Türkân ve Hikâyet-i Cihangir ü" başlığını taşıyan Farsça metin en önemli ve en eski olanlarından biridir. 1300-1310 yılları arasında yazıldığı bilinen bu eser eski bir *Oğuznâme*'nin tercümesi ve Türkmenler arasındaki rivayetlerin eklenmesiyle ortaya çıkmıştır.² Bu eser Zeki

¹ Oğuz Kağan Destanı: W. Bang-R. Rahmeti Arat, İst. 1936; A. M. Şerbak, Moskva, 1959; K. Şimin-T. Eyüp, *Kadimki Uygurlarının Tarihi Destanı "Oğuz-nama"* 1980 Milletler Neşriyatı.

² Geniş bilgi için bk. *Oğuz Destanı, Reşidüddin Oğuznâmesi, Tercüme ve Tahlihi*, Haz.: Z. Velidi Togan, İstanbul, 1972 s. 117 vd.

Mutasavvıflar› da Yesevî ile alâkalı şahsiyetler hakkında malûmat verildiğinden yukarıdaki bilgilerden hangilerinin evvelce malûm olduğu ve hangilerinin hiç bilinmediğı bu kitabla yapılacak bir mukayese neticesinde daha iyi meydana çıkar. Yine bu arada verilen bazı malûmat-tan bu Türk şeyhlerinin büyük merkezlerden uzak, ücrâ köşelerde tek-keler kurup etraflarına dervişler topladıkları anlaşılıyor. Bu şeyhlerden bazılarının muayyen kabileler arasında müridler toplaması, Orta-Asya Türk dervişliğinin hususiyetlerinden birini teşkil eder. Ekserisi, Ahmed Yesevî hikmetleri tarzında hikmetler söyleyen bu Türk dervişlerinin bazı menkıbelerinden bahs ederken Nevâî, kat'i bir ifade kullanmayıp bunları rivayet edenlere isnad etmektedir.

13 Ağustos 1964

185 Türkîyet Mecmuası, c. XIV 1964 (1965)

İstanbul, s. 263-275.

Dergi / Kitap
Kütüphane de Mevcuttur

108 MAYIS 1993

MISCELLANEA

PAUL WITTEK

London

1. Das Datum von Yazıcioğlu's Oğuznâme.

An mehreren Stellen von Yazıcioğlu 'Ali's «Oğuznâme» (oder «Selçuknâme») erscheint, eingeflochten in den Text, ein Segenswunsch für Sultan Murad II.; das Werk ist also unter diesem Herrscher verfasst worden, d. i. zwischen 824 und 855 (1421 und 1451)¹.

Eine genauere Zeitbestimmung wäre der Nennung eines "merhûm Kara Osman" (in einem dem Yazıcioğlu selbst zuzuschreibenden Einschub im "Testament des Oğuz Hân", ziemlich zu Anfang des Werkes²) zu entnehmen, falls mit diesem wirklich, wie Adnan Sâdik Erzi es annimmt³, der 839 (1435/36) verstorbene Akkoyunlu Herrscher dieses Namens gemeint ist. Dessen Todesdatum böte dann einen terminus post quem und das Oğuznâme wäre als ein Werk aus der zweiten Hälfte der Regierung Murads anzusehen. Freilich, solange diese sehr einleuchtende Identifizierung nicht irgendwelche Stütze erhält, es also denkbar bleibt, dass doch ein anderer, uns unbekannter Kara Osman gemeint sein könnte, steht auch der auf ihr beruhende Schluss auf die Abfassungszeit des Oğuznâmes auf recht unsicherer Grundlage.

Nun sagt uns zwar Yazıcioğlu selbst in einem Verse des Schlussgedichtes, in welchem Jahr er sein Werk verfasst hat, doch tut er das in der Form eines unverständlich anmutenden Chronogramms. Es ist kein geringes Verdienst H. W. Duda's, dieses - trotz langer Bemü-

¹ Dies hat bereits M. Th. Houtsma festgestellt in seinem *Recueil des textes relatifs à l'histoire des Seldjoucides*, III (Leiden 1902) Einleitung S. V, mit Hinweis auf die Seiten 87, 372 und 382 des von ihm herausgegebenen (fragmentarischen) Textes.

² Die Stelle ist angeführt, nach Handschr. Topkapı 1391. Bl. 16^b, bei Zeki Velidî Togan, *Umumi Türk tarihine giriş*, I (İstanbul, 1946) S. 101.

³ In seinem Artikel *İbn Bibî*, *İslâm Ansiklopedisi* V/2, cüz 47 (İstanbul 1950), col. 716^a.

Prof.Dr. Fikret TÜRKMEN

Halk, hükümdarın halkın içine girmesini, halkın dertlerini yerinde görmesini bekler. Bunun için halk hikâyeleri ve masallarda "Tebdil-i kıyafet" motifi yer alır. Hükümdar kıyafet değiştirip normal bir insan gibi topluma karışır ve problemleri sadece çevresindekilerin anlatmasından değil, kendi gözleriyle görerek öğrenir. Bu hükümdar idealizi zaman zaman IV. Murat, Sultan Mahmut gibi bazı Osmanlı padişahlarında görülmektedir.

Halkın hükümdarlar hakkındaki görüşleri, duygu ve düşünceleri, halk fıkralarında da karşımıza çıkar. Anadolu halk kültüründe hükümdarlar, meşhur fıkra tipleri ile halkın problemleri üzerinde dialog kurarlar. Nasreddin Hoca, Timur'la; Bekri Mustafa, IV. Murat'la sürekli, nükte çerçevesinde, problemleri konuşurlar. Halk söylemek istediklerini, bu fıkra kahramanlarına söyler. Bazan da haksızlık karşısında halkın irfan ve zekâsının bu tipler tarafından temsil edildiğini görürüz.

Halkın devlet ve devlet adamından beklediği ilk özellik "adalet" tir. Daha sonra, güç gelmektedir. Halk tasavvurunda akıl, zenginlik v.b. diğer özellikler daha geri planda kalmaktadır.

Sonuç olarak, Anadolu halk kültürü, "Devlet" kavramının bütün Synonyme'lerine uygun bir anlayış içindedir. Devlet, hem talih, mutluluk, ikbal ve erdem'dir; hem de güç, kuvvet ve siyasi iktidardır. Bunların özellikleri, idealize edilerek bazan açıkca, bazan da çeşitli semboller veya edebî türler içinde mesaj verecek şekilde yerleştirilmiştir. Devlet kelimesi, nasıl kullanılırsa kullanılsın güç kuvvet ve ulaşılması zor mutluluk anlamların hiçbir zaman kaybetmemektedir.

371 Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ, VII, İzmir-1993, s. 7-18.

Destanlar, milletlerin epik dönemdeki kahramanlıklarını, örf ve adetlerini ve dünya görüşlerini anlatan çok önemli eserlerdir. Türklerin de eski ve zengin bir destan geleneği olduğu bilinmektedir. Bu geleneğin yarattığı destanlar daha sonraki dönemlerde parçalar ve yeni şartların getirdiği sosyal olaylarla zenginleştirilmiş, rivayetler halinde çeşitli kaynaklarda tesbit edilmiştir.

Divanü Lugati't-Türk'teki Alp Er Tunga sagusu, Yaratılış ve Türeyiş kozmogonisi, Göç, Ergenekon, Bozkurt rivayetleri bu tesbitlerin ilk akla gelenleridir. Türklerin başlangıçta büyük bir destanları olduğu, ancak geniş bir coğrafyaya yayılmış olmaları ve pek çok komşu kavimle münasebetleri dolayısı ile yeni halkalar oluşturdukları hatta eski bir olayı, yeni kahraman ve mekânlara adapte ettikleri anlaşılmaktadır.

Türk boyları arasında Oğuzların ayrı bir yeri vardır. Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar yüzyıllar boyu süren uzun göç maceraları dolayısıyla pek çok epik olay yaşadıkları, bu olayların da Oğuzname adlı bir destanda anlatıldığı malumdur. Oğuzname'nin biri İslamiyetten önceki, diğeri İslami dönemde olmak üzere iki versiyonu vardır. İslamiyetten önceki versiyonları Orta Asya'daki, rivayetleri, İslami dönemdeki versiyonları da batı (Önasya) rivayetlerini anlatmaktadır.

İlk versiyon Uygur harfleriyle tesbit edilen Oğuz Kağan Destanı adıyla bilinmektedir. Müslüman olmayan Türkler arasından tesbit edildiği anlaşılmaktadır(1).

- 1) Oğuz Kağan Destanı: -W. Bang-R.Rahmeti Arat, İst. 1936;
-A.M. Şçerbak, Moskova, 1959
-K. Şimin-T. Eyüp,
Kadimki Uygurlarının Tarihi Destanı
"Oğuz-nâme" 1980 Milletler Neşriyatı.

28 SUBAT 1996

A597

ZEITGENÖSSISCHE ISLAMISCHE QUELLEN UND DAS OĞUZNĀME DES JAZYĞYOĞLU 'ALĪ ZUR ANGE- BLICHEN TÜRKISCHEN BESIEDLUNG DER DOBRU- DSCHA IM 13. JHD. N. CHR. 1)

von HERBERT W. DUDA

Vorgetragen von P. Mutafčiev in der Historisch-philologischen
Abteilung am 19. März 1942

Die autochthonen muslimischen Quellen bezeugen die Flucht des Rüm-Selğüquen-Sultans 'Izzuddīn Kaikāūs II. zum byzantinischen Kaiser Michael VIII. Palailogos im Jahre 1261 n. Chr. Wir stehen im Selğüquen-Reich in einer Epoche, in der zwar die kulturelle Blüte der Glanzzeit weiterdauert, die politische Macht aber bereits im Schwinden ist. Nachdem im Juni 1243 n. Chr. die selğüquische Koalitionsarmee am Kösedag in Ostanatolien dem Mongolenheer erlegen war, verlor das Sultanat von Konya immer mehr an Ansehen und Macht. Die Staatsführung geriet, da das Haus der Selğüquen keine grossen Herrscher mehr hervorbrachte, immer mehr in die Hand der Grosswürdenträger. Und da die Mongolen sich unter Einsetzung eines besonderen Reichskommissares im Wesentlichen mit der Einhebung der Tribute und Steuern und mit der Bestätigung des jeweiligen Selğüquen-Sultans begnügten, war in reichem Masse die Möglichkeit zu innerpolitischen Machtkämpfen gegeben. Diese inneren Machtkämpfe erreichten einen Höhepunkt, als nach dem im Jahre 1246 erfolgten Tode des Sultans Ğijātuddīn Kaihosrau II. seine drei Söhne, 'Izzuddīn Kaikāūs II., Ruknuddīn Qylyğ Arslān IV. und 'Alā'uddīn Kaiqobād II. in das Intrigennetz der Grosswürdenträger des Reiches verstrickt wurden. Zunächst scheint 'Izzuddīn eine gewisse Vorzugsstellung genossen zu haben, doch setzte die mongolenhörige

1) Der vorliegende Aufsatz beruht auf einem Correferat zu dem von P. Mutafčiev am 30. 12. 1941 im Deutschen Wissenschaftlichen Institut in Sofia gehaltenen Vortrag „Die angebliche türkische Besiedlung der Dobrukscha im 13. Jhd.“

398.2209561

OU

IRCA
Oughouz-name: epepes Turque= Oğuzname: Türk
destanı / edited by Rıza Nur.- Alexandre:
Societe de Publications Egyptiennes, 1928.
64 p., [4] p. of plates: 28 cm.
Original title: تورک داستاننامه : اوغوزنامه
Text in French and Turkish

1. Legends, Turkey I. Nur, Rıza (ed.) II.
Title III. Title: Oğuzname

9146

378

23 HAZİRAN 1993

- Lokman, Seyyid
Hesayin
Oğuzname

GÜNGÖR,

Harun (Yrd. Doç. Dr.), "Seyyit Lokman ve Oğuznamesi", Türk Dünyası Araştırmaları, 44, (1986), 91 - 103.

Oğuzname

Lokman

Destanı

STERLEVA, I.V. Poeticheskiye struktura
"Oğuz-name". Pismennyye pamyatniki vostoka,
1969, pp. 289-309.

Oğuz-name-nda

müzeum yapısı:

24 MAYIS 2004

1.3.62 Usta, Nazan. "Oğuznâme Destanı: metin-mukayeseli fonetik-özel isimlerin indeksi-sözlük." Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2002. VII,200y; Tıpkıbasım. (Türk Dili)

Rashīd al-Dīn, relevant section of the *Djāmi' al-tawārīkh*, ed. E. Blochet, GMS, Leiden and London 1911, or (better) ed. A. Alizade, Moscow 1980, tr. J.A. Boyle, *The Successors of Genghis Khan*, New York and London 1971.

2. Secondary sources: All general studies of the Mongol Empire contain some account of Ögedey and his reign. More detail is to be found in Barthold, *Turkestan*⁴, London 1977, ch. 5, and L. de Hartog, *Genghis Khan: Conqueror of the World*, London 1989, chs. 13-15. On Yeh-lü Ch'u-ts'ai (conspicuous by his absence from the Islamic sources), see de Rachewitz, *Yeh-lü Ch'u-ts'ai (1189-1243): Buddhist idealist and Confucian statesman*, in A.F. Wright and D. Twitchett (eds.), *Confucian personalities*, Stanford 1962, 189-216.

(D.O. MORGAN)

OGHUL (т.), a word common to all Turkic languages (cf. W. Radloff, *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*, St. Petersburg 1888-1911, i/2, cols. 1015-16), found as early as Orkhon Turkic and meaning "offspring, child", with a strong implication of "male child", as opposed to *kiz* "girl" [q.v.] (Sir Gerard Clauson, *An etymological dictionary of pre-thirteenth century Turkish*, Oxford 1972, 83-4), original plural *oghlan*, still thus in *Kāshgharī (Dīwān lughāt al-turk*, facs. ed. Atalay, iv, *Dizini*, 425-6; C. Brockelmann, *Mitteltürkischer Wortschatz*, Budapest 1928, 126).

In connection with the sense of "offspring, descendant", attention may be called to certain formations, such as *odjak oghlu*, "son of a good house", *kul oghlu*, which used to be applied to the sons of the Janissaries. *Oghul* is very frequently found in family names where it takes the place of the Persian *zāde* or the Arabic *ibn*, e.g. *Hekīm-oghlu* or *Hekīm-zāde* for Ibn al-Hekīm, or *Ramaḍān-oghlu* for *Ramaḍān-zāde* or Ibn Ramaḍān (where it should be remembered that the Arabic *ibn* does not mean exclusively "son" but "descendant"). An incomplete survey of such formations in an early period is to be found in *Sidjill-i 'othmānī*, iv, 778-812. Atatürk's law on family names has led in Republican Turkey to many names incorporating the element *oglu* after the name of famous persons, families or tribes (e.g. *Osmanoğlu*, *Şahsevenoğlu*) or after the names of practitioners of trades and crafts (e.g. *Saraçoğlu*, *Ekmekçioğlu*, *Tarakçioğlu*, *Fırıncioğlu*, *Dülgeroğlu*).

From being an original plural, *oghlan* evolved into an independent singular, meaning "youth, servant, page, bodyguard", also found in certain compounds, e.g. *iç oghlan*, "sultan's page", *dil oghlan*, "language-boy", "interpreter". From *oghlan* we also get German *Uhlan*, the name for light cavalry.

Bibliography: Given in the article; see also *IA* art. *Oğul* (F. Rahmeti Arat).

(F. BABINGER-[C.E. BOSWORTH])

OGHUZ [see **GHUZZ**].

OGHUZ-NĀMA, a term which designates the epic tradition of the Oghuz [see **GHUZZ**], Turkish tribes mentioned for the first time in the Orkhon [q.v.] inscriptions.

After the fall of the empire of the Kōk or Celestial Turks (7th-8th centuries), the Oghuz tribes migrated westwards. From the 8th and 9th centuries onwards, they are found installed in the basin of the middle and upper Syr Darya, between Lakes Aral and Balkash in the modern Kazakhstan Republic, where they formed tribal confederations. The Saldjūks, who invaded the Persian world and Asia Minor from the 11th century onwards, were part of these. The epic tradition of the Oghuz rests on earlier legends and epic tales dating

from before their adoption of Islam. The geographical setting reflects the regions of the Syr Darya. Like popular poetry and ethnic origin legends, this epic tradition was at first transmitted orally.

The title *Oghuz-nāma* denotes the legend going back to the eponymous hero Oghuz. The tales were transmitted by the *ozans* [q.v.] who recited and sang them to the accompaniment of the *kopuz*. Written *Oghuz-nāmas* are signalled from the 13th century onwards, during the Saldjūk period, but none has come down to us. The oldest text is that given by the Persian historian Rashīd al-Dīn (646-718/1248-1318 [q.v.]) in his *Djāmi' al-tawārīkh* begun in the time of the Il-Khānid Ghazan (694-703/1294-1304 [q.v.]) and presented to his successor Öldjeitü (703-16/1304-16 [q.v.]). The author based himself on oral information in which legend and reality are mixed together, which is why his history of the Oghuz belongs more to the realm of folklore than history. Rashīd al-Dīn's *Oghuz-nāma* relates happenings from before the Oghuz's conversion to Islam, but it also contains historical facts concerning the Saldjūk conquests. The author must have used in the first place a text written in Turkish and then translated into Persian, since his narrative contains vocabulary elements from Mongolian and Eastern Turkish. He has added to this Qur'ānic verses and poetic quotations from the *Shāh-nāma*, as well as certain phrases aimed at making the subject more vivid, such as "in the towns of Talas and Sayram, Muslim Turks are living today".

In the Bibliothèque Nationale of Paris there is preserved an *Oghuz-nāma* in Uyghur script (Suppl. turc 1001, fonds Schefer). According to P. Pelliot, it must have been written ca. 700/1300 in the region of Turfan, but the manuscript itself must have been copied in Khārazm at the beginning of the 9th/15th century. The story contains no Islamic traces, but Iranian influences and some Mongolian words have been detected in it. The story rests on the epic tradition of the ancient Turks. Cosmogonic myths and the confused memory of great exploits are linked with the eponymous hero Oghuz. There is a totemistic substratum, such as the appearance of the "grey wolf". The heroes in it are the legendary Oghuz Khān, of heavenly origin, and his Begs, who represent symbolically the Oghuz tribes and confederations of tribes. The epic tradition was written between the 7th/13th and 9th/15th centuries. The copyists made no change at all to the basic text, apart from a certain Islamic gloss. They added details stemming from various periods and from various places inhabited by the Turks. An *Oghuz-nāma* of 65 lines was inserted into the *Tārīkh-i Āl-i Saldjūk* of Yazīdjī-oghlu 'Alī, who lived in the time of sultan Murād II (824-48, 850-5/1421-44, 1446-51 [q.v.]). Except for the latest part dealing with events contemporary with the author, the work is a translation of Rashīd al-Dīn's *Djāmi' al-tawārīkh* for the Oghuz and of Ibn Bībī for the Saldjūkids.

The *Oghuz-nāma* gave birth to two works of fundamental importance. The first is the *Book of Dede Korkut*, preserved in two manuscripts dating from the end of the 10th/16th century, one in the Vatican Library and the other at Dresden. Its subject is the epic-chevaleresque cycle of the Oghuz and their fights with the evil Christian believers. Added to Central Asian motifs is material stemming from the 8th-9th/14th-15th centuries, when the Aq Koyunlu occupied the lands of Persian Adharbaydjan and eastern Anatolia. The hero of the story, Bayındir, bears the name of an ancestor of the Aq Koyunlu. Dede Korkut, to whom the story is attributed, represents the *ozan*, preserver of the oral epic tradi-

OĞUZLAR'A AİT DESTANİ MAHİYETDE
ESERLER

FARUK SÜMER

I.

REŞİDÜDDİN OĞUZNÂMESİ

Bilindiği üzere, Reşidüddin'in tanınmış eseri *Câmi'ut-tevârih*'de "Türkler'in ve Oğuz'un tarihi ve onun (yani Oğuz Han'ın) cihangirliğinin hikâyesi" adını taşıyan bir bölüm vardır¹.

Bu bölüm başlıca vasıfları ile bir "Oğuznâme"dir. Yani burada pek az bir istisna ile *Türkiye Türkleri'nin* ataları olan *Oğuzlar'a* dair destanî mahiyette bilgiler verilmektedir. Bu husus eserin aşağıda anlatılacak muhtevasından iyice anlaşılacaktır.

Bu *Oğuznâme*, başında belirtildiği üzere, *Türk müverrihlerinin* rivayetlerine dayanmaktadır². Yani onun telifinde herhangi bir yazılı eser kullanılmamıştır. *Oğuznâme'nin* muhtevası bize açıkça gösteriyor ki müverrih adı verilen râviler, en umumî tarih bilgisinden mahrum kimselerdir. Yazan da, belki bilgisizliğinden, rivayetleri tarihî bilginin murakabesinden geçirmiyerek dinlediğini kaydetmiştir. Rivayetlerin tarih olarak en yenileri

¹ *Tarih-i Turkân ü Oğuz ü hikâyet-i cihangiri-i ü*. Burada *Câmi'ut-tevârih*'in İstanbul kütüphanelerinde bulunan 4 nüshası kullanılmıştır. Bunlardan ikisi müellifin hayatında istinsah edilmiş nüshalar olup, ikisi de renkli minyatürlüdür. Bu iki nüshadan 714 (1314) istinsah tarihini taşıyanı, Hafız-ı Ebrû'nun *Mecmuası* içinde yer almıştır (Topkapu sarayı, Hazine kütüphanesi, nr. 1653, konumuzu teşkil eden bölüm, eserin 375^b-391^a yaprakları arasındadır). Öteki nüsha 717 (1317) istinsah tarihlidir ve aynı kütüphanede bulunmaktadır (nr. 1654). Bu ikinci nüshanın 1. yaprağında bulunan bir kayıd, onun, bir zamanlar Ferhad Han *Karamanlu'ya* ait idigini gösteriyor. *Ferhat Han*, eskiden beri *Berdea* ve *Gence* bölgesinde yaşayan *Karamanlu* boyundan olup, Safevî hükümdarı Şah Abbas'ın büyük emirlerinden idi. *Herat* beylerbeyi iken 1007 (1598-1599) yılında hükümdarı tarafından öldürtülmüştür. Hattâ kendisini öldürmek isteyenlere son söz olarak türkçe: "böyle mi oldu?" demiştir (İskender Beg, *Tarih-i âlem âra-yi Abbâsî*, yeni basım, Tahran, 1334^{*} şemsî, 1. s. 574-575, ayrıca indeks). Bu iki nüsha, aynı zamanda *Câmi'ut-tevârih*'in en sağlam ve en güvenilir nüshalarındandır. Üçüncü nüsha yine Topkapu sarayında olup (III. Ahmed ktp., nr. 2935, yap. 309-324a), Uluğ Beg'in kütüphanesi için yazılmıştır. Buna göre eser, XV. yüzyılın birinci yarısında istinsah edilmiştir (Bu üç nüsha hakkında tafsilâtlı bilgi için, bk. Reşidüddin, *Câmi'ut-tevârih*, II. cild, 4. cüz, yayınlayan *Ahmed Ateş*, T. T. K., Ankara, 1957, Giriş, s. 19-26). Dördüncü nüsha ise Süleymaniye Damad İbrahim Paşa kütüphanesindeki (nr. 919, yap. 629^b-641^a) *Mecmuu-yi Hafız-ı Ebrû* içinde bulunmaktadır. *Câmi'ut-tevârih*'in bu *Oğuznâme* bölümü de A. Ateş tarafından yayınlanacaktır.

² مورخان اترک وراویان چالاک چنین تقریر می کنند کہ

	Sahifeler
§ 76. +ça eki ile teşkil edilen zaman ve tarz zarfları	325 - 326
§ 77. +cık v. b. ekler ile genişletilmiş +ça ekli zarflar	326
§ 78. +na<ğına eki ile genişletilmiş +ça ekli sıfatlar	326 - 327
§ 79. +ca +man eki almış tarz zarfları	327
§ 80. +asuca eki	327
§ 81. +ça, +ca ve +cen ekleri ile dil bildiren kelimeler teşkili	327
§ 82. +ça küçültme ekindeki zayıflama	327 - 328
§ 83. +ça küçültme ekindeki anlam zayıflaması ile meydana gelen isimler:..	328
§ 84. A) Cins isimleri	328 - 329
§ 85-91. (B) Yer adları	329 - 330
§ 92-93. C) Şahıs adları	330 - 331
§ 94. +ça eki ile teşkil edilen özel anlamda isimler	331
TAHSİS İSİMLERİ	
§ 95. +ça eki ile yapılan tahsis isimleri	332 - 341
§ 96. +ça+lık ekli tahsis isimleri	332
§ 97. -ma, -me hareket isimlerinden +ça eki teşkil edilen tahsis isimleri	332 - 333
+çak ekli ile yapılan teşkiller	333 - 334
§ 98. +çak ekli küçültme isimleri	335
§ 99. Sevgi ve acıma ifâdelerinde kullanılan +çak,+cağ+az ekleri	335 - 336
§ 100. +çak ekli küçültme sıfatları	336
§ 101. +çak eki ile yapılan tarz zarfları	336
§ 102. +çak, +çan ekli sıfat ve zarf teşkilleri	336 - 337
§ 103. İlâve I. +çak, +çan ve +çan ekleri ile yapılan mübâlâğa sıfatları ve bunların +ça eki ile ilgisi mes'elesi	337 - 340
§ 104. İlâve II. +sığ, +çığ, +çıl, +çın eklerinin +ça eki ile ilgisi mes'elesi	340
§ 105. +çak eki ile yapılan tahsis isimleri	340 - 341
NETİCE	341 - 343
BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR	343 - 354
İÇİNDEKİLER	355 - 358